MONITOR

Nro: CI.

Na R. P. 1774.
Dnia 17. Grudnia.

Kontynuacya o Lesie do Budowli.

II. PRzy wycinaniu tych nie wydzielonych drzew do budowli uważać trzeba, iż można w prawdzie nie przywięzuiąc się do żadnego pewnego podziału, ścinać w ten czas kiedy y wiele się podoba, to iednak wycinanie z iedney tylko strony, nie zostawuiąc żadnego drzewa, dziać się powinno, nie

przeſtępuiąc pierwſzey y poſpolitey reguły, względem laſu po budowli: żadnego mieyſca nie wycinać, ażeby go znowu zaraz nie zaſadzić, nowy las ſtaraiąc ſię lepſzym uczynić, aniżeli był ſtary. Przeto żadne á żadne drzewo nie powinno bydź wycięte, ieżeliby zaraz iego mieyſce rożnemi młodocianemi drzewkami zaſadzone nie było.

III. Ponieważ zaś Goſpodarze wſzyscy poſpolicie więcey drzewa do budowli potrzebuią, á niżeli im takowe małe nie podzielne laſy doſtarczyć mogą, á do założenia nowych laſow, częſtokroć iuż na placu zbywa, więc potrzeba takowy niedoſtatek, iak tylko można nay lepiey rożnemi ſpoſobami oddalać. W okręgu naprzykład Wioſki, leżą częſtokroć odłogiem rożne place, ktore albo żadnego, albo przynaymniey znacznego nie czynią, pożytku. Na wielu mieyſcach znay-

duią

duią się pagorki, ktore małemi y ledwie na łokieć wysokiemi przykryte są krzakami. Widać ciasne doliny, wysokie brzegi, y niskie mokre okolice, ktore ani na rolą, ani na łąki zdadzą się. Wiele szerokich miedz, y granic nie używanych leży. Czemuby nie można było tych wszystkich mieysc, podług natury ich gruntu, rożnemi drzew gatunkami zasadzić. Na samych nawet Granicach, ktore Wioski od Wiosek odłączaią, wiele tysięcy drzew miałyby mieysce, ktoreby z czasem znaczny y sowity czyniły pożytek. Nayprzod bowiem, możnaby ztąd przysposobić pięknego do budowli drzewa, na pożytek takowych Wiosek, á powtore zapobiegłoby się przez ustawiczne y rostropne odnawianie y utrzymanie takowego lasu, wszelkim na wieki o Granice sprzeczkom. Jak wiele

prożnych y nieużytych placow tak w Wiosce iako y na około, iak wiele Grobel, brzegow rzecznych, Jezior, y Stawow wielkich, Fossow, pastwisk, gościńcow, Podworzow y Ogrodow, y tym podobnych mieysć, możnaby pięknemi osadzić drzewami, ktoreby na potym do budowli każdey Wioski w dostatku wystarczały.

Można snadno poiąć, iż takowe wszystkie małe place razem wzięte wielki las uczynić mogą, ktoryby tym snadniey wycinać y czyścić można było, gdyby był ustawicznie przed oczyma. Możeby ieszcze te wszystkie place, na 40. dostateczne części podzielone bydż mogły, á każdego roku iedną z nich część ścinać y odnawiać.

Gdyby kto chciał tego sposobu użyć do oddalenia niedostatku drzewa do budowli, powinien ieszcze to, co nastąpi, uważyć.

a] Wszyſtkie te młodociane drzewa, ktoreby kto chciał ſzczepić, maią bydź dobrego gatunku, proſte y na budowlą zdatne.

b) Gdzieby zboże bliſko znaydowało ſię, takowe drzew gatunki ſzczepić, ktoreby ani ſwoim cieniem, ani ſwoiemi liściami, temuż nie zawadzały. Do czego obierać można Jawor, Jeſion, Olsze, Wiąz y Brzożę, lecz nie Dęby, ani Oſiki.

c] Na Groblach naylepiey ſtawiać Jawory, Jeſiony, wiąze y olſze.

d] Na pagorkach Jawory y Brzozy.

e] Przy Rzekach y wodach, Jeſiony y Olſze.

f] Na mokrych mieyscach Olſze y Wierzby.

g] Dęby naylepiey zaſadzać na około Podworza mieſzkalnego, y na przeſtronnych placach, gdzie im nic nie przeſzkadza, y tak długo ich ochraniać, do poki okazałey gruboci

ści nie nabędą, y na słupy od drzwia y tym podobne rzeczy nie zdadzą się.

h] Wszystkie takowe drzewa, nie trzeba daleko iedno od drugiego rozstawiać, lecz gęsto y w rzędy podwoyne, ażeby prosto wyrastały, y można było w czasie lepsze wybrać á złe wycinać.

Na koniec należy mi ieden ieszcze zarzut uprzątnąć, ktory na przeciw zamysłow moich może bydź zadany. Skąd, pytać się mnie można, tak wielką liczbę brać młodych drzew, ktore tak do zaszczepienia nowych lasow, y mieysc drzewowych, iako do założenia prożnych placow y tam daley, ustawicznie potrzeba, gdy żadnych gaiow y chrostow więcey nie będzie, ktore moy proiekt zupełnie znosi? Lecz ponieważ przedsięwziąłem obszerniey niżey o tey rzeczy traktować, przeto odpowiedź, na wspomnione pytanie aż tam odłożę.

O zakładaniu y szczepieniu nowych lasow.

BYłaby prożna y śmiechu rzecz godna, dowodzić iż mieszkańcy w stronach z drzewa ogołoconych, ktorym tak na drzewie do budowli iako y do opału zbywa, są obowiązani

obowiązani takowemu złemu ile bydź może zapobiegać. Dziwną więc ieſt rzeczą, iż tak nie wielu o tym myśli, á niektorzy chcąc temu zabieżeć, takie częſtokroć przedſięwzieli prawidła, ktore poſpolicie więcey ſzkodzą, iak pomagaią.

Przed kilką laty, zaczęto w naſzych ſtronach y w rożnych okolicach koło wioſek y placow mieſzkalnych małe Brzozowe zakładać laſy. Mniemam, iż dobrze ſądzę, gdy oczywiście tego ieſtem zdania, iż przez to wcale zamierzonego tacy nie doſtępuią celu, y po części za niepewny pożytek, pewną y znaczną czynią ſobie ſzkodę. Takowę bowiem małe Gaiki, bliſko podworza mieszkalnego, y przy Wſi leżących pol założone, ktore to mieysca naytłuścieysze y do uprawy rolney nayzdatnieysze bywaią, chociażby można było z daleko większym pożytkiem odlegleyszych y gorszych gruntow do tego użyć. Zaſadzono wprawdzie takowy laſek dobrze w rzędy y doſyć gęſto, lecz nie doſyć wyczyszczony y wycięto. Podnioſſszy ſię przeto bardzo prędko drzewa, lecz przez 30. lat nawet, nie nabyły ieszcze grubości dobrego ſłupa, czego nie tylko ieſt przyczyną wſpomniona nieuważność, iako też y natura ſamego drzewa. Do tego, aż do dziś dnia z taką zrzędą bywaią ochraniane, iz procz na zwyczayną miotłę bynaymniey z nich nie wycina ſię, tak iż dotąd naymnieyſzego nie przynioſły pożytku, y tym mniey go teraz przynoſzą, gdy nawet na ulubionych grzybach, dla ktorych właściwie ſą zaſzczepione, y kto-

re to, iako ieſt wiadomo poſpolicie w młodych y małych laſach rosną, tamże zbywa Na koniec nie widzę przy tym żadnego pewnego y na potym pożytku. Gdyż chociażby takowe drzewa, takim ſposobem ieszcze przez 20. lat rosły, nie byłoby można nawet dobrych dyszlow y balek z nich otrzymać, lecz pierwiey zaczną gnić y ſchnąć, á gdyby ich chciano wycinać, nic więcey nad drzewo na opał y do roznych małych w goſpodarſtwie potrzeb, lub do małey budowli, z nich mieć nie można. Jeſt wiadomo, iż poſpolicie Brzoza rzadko proſto wyraſta, y że nawet w tedy, kiedy ſtoiąc proſtą ſię wydaie, po większey części wielkie krzywości y garby mniewa. Rzadko znayduie ſię taka, z ktoreyby trzy ſążniowa proſta była tarcica, naywięcey Brzozowych dylow, znayduie ſię krzywych y wyroſłych, y prawie tylko na płoty y na podobne poſpolite potrzeby przydaią ſię. Procz tego, ma to ieszcze drzewo do ſiebie, iż nie z każdego pnia odroſtki wydaie, lecz tylko z tych, ktore pomierną maią grubość, zamilczam o tym, iż ieſzcze mniey do wielkiey budowli ieſt zdatne a niżeli oſika. Ponieważ więc wſpomnione y podobne błędy poſpolicie w zakładaniu nowych lasow dzieją ſię, przeto za rzecz potrzebną oſądziłem, moie zdanie względem zakładania nowych laſow, y co w tym uważać potrzeba, obſzerniey przełożyć.

Kontynuacya w naſtępuiącym Montorze.